

Årsberetning 2020

for Os kommune

Denne plakaten er på inngangsdøra til Verjåtunet og minner oss om det spesielle året 2020.

Innhold

INNLEDNING	3
1. DEN ØKONOMISKE UTVIKLINGEN OG STILLINGEN, OG VURDERING AV DEN ØKONOMISKE HANDLEEVNE OVER TID	4
1.1. NETTO DRIFTSRESULTAT PR VIRKSOMHET OG TOTALT FOR KOMMUNEN	4
1.2. BRUTTO/NETTO DRIFTSRESULTAT	4
1.3. FRIE INNTEKTER	5
1.4. FORHOLD MELLOM SAMLEDE DRIFTSINNTEKTER OG DRIFTSUTGIFTER	5
1.5. SALDO FONDSMIDLER.....	5
1.6. SELVKOSTFOND VA OG BYGGESAK, OPPMÅLING OG PRIVATE PLANER.....	6
1.7. BALANSEREGNSKAPET	7
1.8. FINANS- OG GJELDSFORVALTNING.....	7
1.9. LIKVIDITET.....	9
1.10. INTERNKONTROLL.....	9
2. VESENTLIGE BELØPSMESSIGE AVVIK MELLOM ÅRSBUDSJETTET OG ÅRSREGNSKAPET, OG VESENTLIGE AVVIK FRA KOMMUNESTYRETS PREMISER FOR BRUKEN AV BEVILGNINGENE	12
2.1 BUDSJETTAVVIK.....	12
2.2 COVID-19/KORONA	16
2.3 ANDRE VESENTLIGE AVVIK FRA KOMMUNESTYRETS PREMISER	16
3. NØKKELTALL	18
3.1.NETTO OG BRUTTO RESULTATGRAD.....	18
3.2. DISPOSISJONSFOND	18
3.3. LIKVIDITETSGRAD OG ARBEIDSKAPITAL	19
3.4.NETTO LÅNEGJELD I % AV DRIFTSINNTEKTER OG PR INNBYGGER	20
3.5. SKATTEDEKNINGSGRAD	20
3.6.LØNNSKOSTNADER I % AV DRIFTSINNTEKTER OG DRIFTSUTGIFTER	21
3.7.SYKEFRAVÆR	21
4. ETISK STANDARD I OS KOMMUNE	22
4.1. KOMMUNENS ARBEID MED ETIKK	22
5. KJØNNSLIKESTILLING	23
5.1 KJØNNBALANSEN I OS KOMMUNE	23
5.2 MIDLERTIDIGE ANSATTE	24
5.3 STILLINGSPROSENT / DELTIDSSTILLINGER	24
5.4 FORELDREFRAVÆR.....	25
5.5 LIKELØNN	25
6. LIKESTILLING I OS KOMMUNE	26
6.1 PERSONALPOLITISKE TILTAK.....	26
6.2 ETNISITET OG NEDSATT FUNKSJONSEVNE.....	26

Innledning

Ifølge kommunelovens § 14-7, skal kommunen utarbeide en egen årsberetning for kommunens samlede virksomhet. Årsberetning skal avgis innen 31. mars.

Årsberetningen skal redegjøre for:

- a) Forhold som er viktige for å bedømme den økonomiske utviklingen og stillingen, og om den økonomiske utviklingen og stillingen ivaretar den økonomiske handleevne over tid
- b) Vesentlige beløpsmessige avvik mellom årsbudsjettet og årsregnskapet, og vesentlige avvik fra kommunestyrets premisser for bruken av bevilgningene
- c) Virksomhetens måloppnåelse og andre ikke-økonomiske forhold som er av vesentlig betydning for kommunen eller innbyggerne
- d) Tiltak som er iverksatt og tiltak som planlegges iverksatt for å sikre en høy etisk standard
- e) Den faktiske tilstanden når det gjelder kjønnslikestilling
- f) Likestillingstiltak som er iverksatt, og tiltak som planlegges iverksatt for å fremme likestillings- og diskrimineringslovens formål om likestilling uavhengig av kjønn, etnisitet, religion, livssyn, funksjonsnedsettelse, seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk

Os kommune har valgt å inndele årsberetning inn i disse 6 punktene.

Året 2020 oppsummert:

Året 2020 - annerledes året.

Os kommune har klart å tilby gode tjenester og gjennomføre planlagte oppgaver selv med Corona. Tilstedeværelse på jobb har vært 93,5 %. Dette er meget bra med tanke på CV-19. Os kommune har hatt få smitteutbrudd, men det kreves likevel mye ressurser til å ivareta beredskap og hensynta smittevernet i alle tjenester. Os kommune har kommet godt ut av det med kompensasjonsordningene til CV-19.

Os kommune går med et overskudd på 11.5 millioner i 2020. Dette skyldes i hovedsak følgende faktorer: Mer i statlig tilskudd til ressurskrevende brukere enn forventet (8,1 mill), økt skatteinntang grunnet ekstraordinære forhold i det private næringsliv, mindre forbruk på finansområdet og meget god budsjett disiplin i alle virksomheter.

Herved rettes en stor takk til alle ledere, ansatte og kommunestyret for god innsats.

Det er betryggende å gå inn i 2021 med et overskudd fra året 2020. Dette på grunn av at budsjett 2021 forutsetter bruk av disposisjonsfondet med 3 millioner og reduksjoner på lønnsutgifter med 4, 2 millioner via kompetansebanken.

Tilpasninger til endringer i befolknings sammensetning og dermed endringer i tjenestebehovet er den største utfordringen, samtidig med økte forventninger og krav til spesialiserte og individretta tjenester. Kommuner som evner å gjøre endringer i tide vil klare seg godt i fremtiden.

Kommunedirektør 31.03.2021

1. Den økonomiske utviklingen og stillingen, og vurdering av den økonomiske handleevne over tid

1.1. Netto driftsresultat pr virksomhet og totalt for kommunen

Netto driftsresultat i årene 2015-2020

Tjenesteområde, i hele tusen	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Sentraladministrasjon	21 460	19 933	22 049	19 885	20 850	20 016
Os skole	19 817	20 791	21 516	-	-	-
Dalsbygda skole	7 651	6 798	7 033	-	-	-
Barnehagene	10 089	10 492	10 475	-	-	-
Samlet skoler og barnehager 2015-2017	37 558	38 081	39 024	-	-	-
Oppvekst	-	-	-	43 569	46 570	44 914
Landbruk	-	-	1 720	1 557	1 280	1 259
Helsetjenester	7 074	7 290	7 372	8 712	17 564	-
NAV/sosiale tjenester	5 122	8 473	10 829	11 388	-	-
Pleie og omsorg	39 926	40 671	43 069	42 298	43 111	-
Samlet helse, NAV og omsorg årene 2015-2019	52 123	56 434	61 270	62 399	60 674	-
Helse og omsorg	-	-	-	-	-	57 783
Kultur	1 925	1 918	2 100	2 032	2 328	2 864
Kommunalteknikk	9 731	11 168	10 016	9 962	12 462	15 817
Finansområdet	-127 577	-130 539	-144 190	-146 589	-149 279	-154 248
Sum	-4 781	-3 005	-8 011	-7 186	-5 114	-11 595

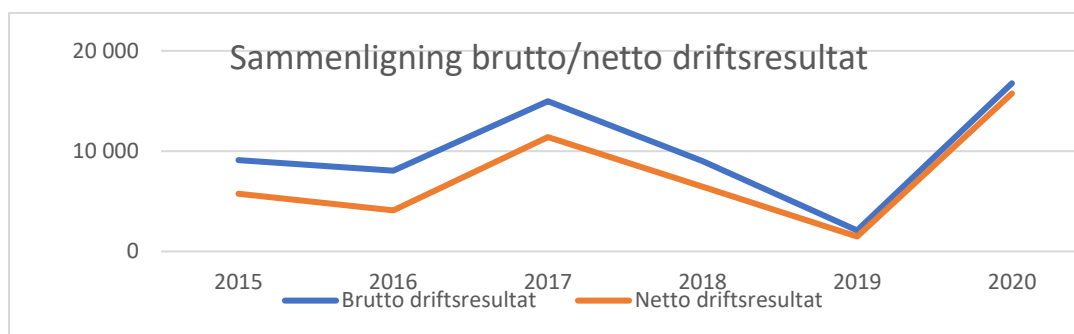
Tabellen over viser fordeling av netto driftsresultat for de enkelte virksomhetsområdene for årene 2015-2020 og samlet for hele kommunen. Antall virksomheter har blitt redusert siden 2015. Har derfor samlet skoler og barnehager, for å kunne sammenligne med virksomhetsområdet: Oppvekst. Har også samlet helse, omsorg og NAV, slik at en kan sammenligne med nytt virksomhetsområde fra 2020: Helse og omsorg. Tallene inkluderer netto finans, bruk og avsetning til fond og avskrivninger.

1.2. Brutto/netto driftsresultat

Brutto/netto driftsresultat årene 2015-2020

Årstall, tall i hele tusen	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Brutto driftsresultat	9 113	8 066	14 995	9 011	2 097	16 770
Netto driftsresultat	5 770	4 086	11 401	6 442	1 486	15 756

Tabellen over viser forskjellen på brutto og netto driftsresultatet for årene 2015-2020. Disse tallene finnes i tabellen: Økonomisk oversikt drift. Brutto driftsresultat er lik differansen mellom driftsutgifter inkludert avskrivninger og driftsinntekter eksklusive renter. Netto driftsresultat er brutto driftsresultat inkludert netto finans og motpost avskrivninger.

1.3. Frie inntekter

Frie inntekter for årene 2015-2020

Årstall, tall i hele tusen	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Formue-/inntektsskatt	38 018	40 273	40 847	42 580	46 734	68 420
Eiendomsskatt	4 574	4 569	6 990	7 080	7 759	8 079
Rammetilskudd	85 464	87 567	89 436	88 787	86 740	75 145
Sum frie inntekter	128 056	132 409	137 273	138 448	141 234	151 644

I tabellen over har vi tatt med eiendomsskatten i tillegg til de frie inntektene vi får fra staten. Begrepet frie inntekter innebærer at disse inntektene ikke er bundet opp til å brukes innenfor spesielle områder. Skatteinngangen for Os i 2020 har vært 24 mill. høyere enn forventet. Når som kommunen har mottatt høyere skatteinngang i 2020 enn hva gjennomsnittet er på landsbasis, har vi blitt trukket gjennom ordningen for inntektsutjevning i inntektssystemet. Vi bruker normalt å bli kompensert, da vi vanligvis har en mye lavere skatteinngang enn landsgjennomsnittet.

1.4. Forhold mellom samlede driftsinntekter og driftsutgifter

Forhold mellom driftsinntekter og driftsutgifter årene 2015-2020

Årstall, tall i hele tusen	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Driftsinntekter	198 112	206 747	216 818	218 273	213 788	241 111
Driftsutgifter	188 999	198 681	201 823	209 262	211 691	224 341

Kommunen mottok i 2020 cirka 62,9 % av inntektene sine fra frie inntekter. Statlige tilskudd utgjør 1,4 %, overføringer 22,1 %, brukerbetaling 2,8 % og annet salg utgjør 10,8 %.

Kommunens utgifter inkludert avskrivninger fordeler seg med cirka 62,5 % på lønnsutgifter inkludert sosiale kostnader, se pkt. 3.6. Kjøp av varer og tjenester for egenproduksjon utgjør 16,7 %, kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon 11,0 %, overføringer 5,5 % og avskrivninger 4,3 %.

1.5. Saldo fondsmidler

Saldo fondsmidler pr 31.12 i årene 2015-2020

Årstall, tall i hele tusen	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Disposisjonsfond	17 251	23 399	21 724	23 625	25 476	42 185
Bundne driftsfond	8 782	7 899	12 224	13 906	11 996	15 554
Ubundne inv.fond	276	2 276	2 176	2 522	2 420	1 820
Bundne inv.fond	848	589	956	1 075	703	500
Sum alle fondsmidler pr 31.12	27 157	34 163	37 080	41 128	40 595	60 059

Kommunens omløpsmidler består av flere likvide midler, hvorav blant annet fondskonti. Alle midler som står på bundne drift- og investeringsfond, skal kun brukes til det formål midlene er gitt til. Ubundne investeringsfond skal brukes kun i investeringsregnskapet, mens disposisjonsfond kan brukes både innenfor drift og investeringer.

Økning på disposisjonsfond var i 2020 på 16,7 mill. Årsaken er at mindreforbruket fra 2019 på kr 5,1 mill. og mindreforbruket fra 2020 på kr 11,6 mill. er satt inn på disposisjonsfondet.

Disposisjonsfond visning av reelle penger, justert for premieavvik, utvikling over tid

Årstall, tall i hele tusen	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Disp.fond	7 098	12 296	16 420	17 487	15 993	17 251	23 399	21 724	23 625	25 476	42 185
- Fratrukk premieavvik	6 060	5 698	8 633	8 890	11 087	8 910	9 488	10 203	12 069	15 231	16 110
Disp.fond/ kontantfond/ reelle penger	1 037	6 598	7 787	8 597	4 907	8 341	13 911	11 521	11 556	10 245	26 075

Tabellen over viser alle disposisjonsfond fratrukket premieavvik for årene 2010-2020. Reelle penger på disposisjonsfondene ved utgangen av 2020 viser kr 26 mill. Saldoene på alle de andre fondene (både drift og investeringer) er reelle penger. Har tatt med oversikt så lang bakover i tid, for å vise utviklingen både på disposisjonsfondene og for premieavviket (amortisert). Selv ved å trekke ifra premieavviket, så har disposisjonsfondene økt mye siden 2010. Det som bekymrer, er at det amortiserte premieavviket har økt med kr 10 mill. siden 2010.

1.6. Selvkostfond VA og byggesak, oppmåling og private planer

Saldo fond selvkost VA-området pr 31.12 hvert år

Saldo fond selvkost VA-området pr 31.12 hvert år, i hele kr	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Vannverk	175 823	310 109	646 438	681 832	211 144	154 666
Avløp	53 616	108	589 301	930 413	1 188 098	1 873 164
Renovasjon	181 403	310 172	790 897	1 241 053	1 504 676	1 320 107
Septikk	213 592	383 298	185 202	332 926	130 398	347 845
Feiing	-25 567	-2 485	-14 556	228 750	461 315	819 009
Totalt alle selvkostfond:	598 867	1 001 202	2 197 282	3 414 974	3 495 631	4 514 791

Alle fondene innenfor VA-områdene er positive. Gebyrene ut til abonnentene justeres hvert år og sees alltid opp mot hvor mye vi har stående på de forskjellige selvkostfondene våre. Det er viktig at kommunen klarer å bygge opp noen reserver for fremtidige investeringer både innenfor vann og avløp. På disse fem områdene er det krav til at dekningsgraden er 100 %, det vil si at abonnentene skal dekke alle kostnader, både direkte og indirekte.

For 2020 var dekningsgraden for private planer på 10,4 %, for bygge- og delesaksbehandling på 58,0 % og for kart- og oppmåling var den på 99,4 %. Kommunen har ikke lov til å ta gebyrer som går over dekningsgraden. Det anbefales å lese egen note for selvkostområdene, som er utarbeidet i forbindelse med at vi bruker modulen Momentum for alle utregninger innenfor alle våre selvkostområder.

Kommunestyret har fra 2021 vedtatt at områdene private planer, byggesak og oppmåling skal ha en dekningsgrad på 70 %. Det vil si at kommunen har valgt å subsidiere 30 % av kostnadene ut til innbyggerne og andre søkere. Så fra 2021 vil det bli opprettet egne fond for disse områdene.

1.7. Balanseregnskapet

Balanseregnskap 2015–2020

Årstall, tall i hele tusen	2015	2016	2017	2018	2019	2020
EIENDELER						
Omløpsmidler	56 517	89 491	81 267	89 080	90 451	108 740
<i>Herav kortsiktige fordringer</i>	<i>20 640</i>	<i>21 219</i>	<i>19 020</i>	<i>20 459</i>	<i>31 949</i>	<i>43 312</i>
Anleggsmidler	466 756	486 840	517 667	531 502	555 974	598 317
Sum	523 273	576 331	598 935	620 581	646 424	707 057
GJELD/EGEN- KAPITAL						
Langsiktig gjeld	442 984	486 152	489 839	489 338	504 977	498 119
Kortsiktig gjeld	27 488	36 254	29 945	31 551	30 782	40 697
Egenkapital	52 801	53 924	79 151	99 693	110 666	168 241
Sum	523 273	576 331	598 935	620 581	646 424	707 057

Balansen viser kommunens økonomiske status ved utgangen av året. Omløpsmidler har økt i forhold til tidligere år, mest på grunn av premieavvik. Anleggsmidler øker noe per år. Langsiktig gjeld har blitt redusert litt fra 2019 til 2020. Veksten i egenkapitalen fra 2019 til 2020 er på 57,57 mill. Mindreforbruket for 2020 på kr 11,595 mill. er allerede avsatt disposisjonsfondet, på grunn av endringer i ny kommunelov.

1.8. Finans- og gjeldsforvaltning

Total lånegjeld og netto lånegjeld for årene 2015-2020

Årstall, tall i hele tusen	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Total lånegjeld pr. 01.01.	179 793	180 550	208 021	206 183	201 945	203 763
- Avdrag i driftsregnskapet	7 106	9 734	9 247	9 564	7 700	8 000
- Avdrag i investeringsregnskapet	1 434	2 468	4 801	5 073	7 882	4 845
+ Nye investeringslån	5 298	39 673	10 210	10 400	17 400	12 300
+ Nye startlån	4 000	0	2 000	0	0	0
Total lånegjeld 31.12.	180 551	208 021	206 183	201 945	203 763	203 219
- Ubrukte lånemidler	4 808	16 775	6 938	9 921	14 667	8 692
- Kommunens startlån hos Husbanken pr. 31.12.	24 261	21 637	21 925	19 830	17 550	15 059
Netto lån pr. 31.12.	151 482	169 609	177 320	172 194	171 546	179 469

Med total lånegjeld menes kommunens samlede innlån inklusive midler fra Husbanken til videre utlån. Med utlån menes utlån av midler fra Husbanken til private personer (startlån) og andre utlån til næringsdrivende. Kommunen har for tiden kun utlån til startlån. Kommunen har ikke sertifiseringslån.

Størrelsen på kommunens langsiktige gjeld (eks. pensjonsforpliktelser) er en god pekepinn på den økonomiske handlefrihet i tiden framover. Lav lånegjeld medvirker til større handlefrihet. Kommunen har de siste årene hatt en forholdsvis stabil gjeldsportefølje. De siste årene har vi kun betalt minsteavdrag. Det er grunn til bekymring at budsjettet blir vedtatt hvert år med kun minsteavdrag på våre investeringslån.

Lånefinansiering av årets investeringer

Årstall, tall i hele tusen	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Finansieringsbehov	23 279	35 535	33 356	15 502	36 231	40 989
Bruk av lån	7 067	27 706	22 047	7 417	12 654	18 076
Lånefinansiering av årets investeringer	30 %	78 %	66 %	48 %	35 %	44 %

Tabellen viser i hvilken utstrekning investeringene våre er finansiert med eksterne lånemidler. Øvrige finansieringskilder vil være eksterne tilskudd fra for eksempel Husbanken, tilskudd fra egen drift samt bruk av fondsmidler. Os kommune har et langsiktig mål om at egenkapitalandelen på investeringer skal være på minst 20 %. For 2020 er dette nøkkeltallet på 56 %.

Rapportering på forvaltning av kommunens langsiktige finansielle aktiva pr tertial:

Rapportering på likviditet	31.12.2019		30.04.2020		31.08.2020		31.12.2020	
Rapportering pr tertial	Mill.	%	Mill.	%	Mill.	%	Mill.	%
Innskudd hos hovedbankforbindelse	36,5	84,44	36,19	81,60	28,46	77,78	42,25	85,67
Skattetrekkskonto	3,99	9,23	5,42	12,22	5,59	15,28	4,32	8,76
Startlånskonto for viderelån	2,74	6,33	2,74	6,18	2,54	6,94	2,54	5,15
Innskudd i andre banker	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,21	0,42
Samlet kortsiktig likviditet	43,27	100 %	44,35	100 %	36,59	100 %	49,32	100 %
Rapportering på gjeldsforvaltning	31.12.2019		30.04.2020		31.08.2020		31.12.2020	
Rapportering pr tertial	Mill.	%	Mill.	%	Mill.	%	Mill.	%
Lån med flytende rente	96,02	51,56	95,66	51,64	94,59	51,99	102,99	54,74
Lån med NIBOR-basert rente	12,31	6,61	12,16	6,56	11,75	6,46	11,49	6,11
Lån med fast rente	77,88	41,83	77,44	41,80	75,59	41,55	73,68	39,16
Samlet langsiktig gjeld uten startlån	186,21	100 %	185,26	100 %	181,93	100 %	188,16	100 %
Totale beløp startlån	17,55 mill.		17,11 mill.		17,04 mill.		15,06 mill.	
Total gjeldsportefølje inkl. startlån	203,76 MILL.		202,37 MILL.		198,98 MILL.		203,22 MILL.	
Største beløp på enkeltlån	65,52 mill.		61,83 mill.		61,83 mill.		58,83 mill.	
Antall løpende enkeltlån uten startlån	13		13		13		14	
Antall løpende startlån	8		8		8		6	

Lån på fast rente går fra 1,85 % til 2,38 %. Lån med PT-rente ligger på en rentesats fra 0,798 % til 0,9 % ved årsskiftet. NIBOR-rente var ved årsskifte mellom 0,84 % og 0,87 %. Rentenivået i 2020 varierte mye. Husbanklånene startet opp året med en rente på 2,0 % og endte året med en rentesats på 0,798 %. Kommunen har et lån som er avdragsfritt. Det ble tatt opp et investeringslån i 2020 på kr 12,3 mill. Det ble ikke tatt opp nytt startlån i Husbanken i 2020, da vi har igjen 2,5 mill. å låne ut fra tidligere. Kommunen har ikke plasseringer av midler i pengemarkedsfond eller rentebærende verdipapirer (obligasjoner). Dette er i tråd med finansreglementet vårt.

1.9. Likviditet

Likviditet, saldo på våre bankkonti pr 31.12 i årene 2015-2020

Årstall, tall i hele tusen	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Frie midler	17 951	51 636	44 186	49 592	36 389	42 301
Bundne midler (skattetrekkkonto og startlånskonto)	9 016	7 148	7 859	6 959	6 882	7 017
Saldo innestående pr 31.12. på alle bankkonti	26 967	58 784	52 045	56 552	43 271	49 318

Likviditeten er bra, kommunen har ikke hatt noen utfordringer med likvide midler i 2020. I 2020 var kommunen pliktig til å legge ut banktjenester på anbud. Røros Banken vant anbudet. Os kommune har ikke lenger kassekreditt.

1.10. Internkontroll

Krav til kommunens internkontroll er regulert i kommunelovens §25.

<https://lovdata.no/nav/lov/2018-06-22-83/kap25>

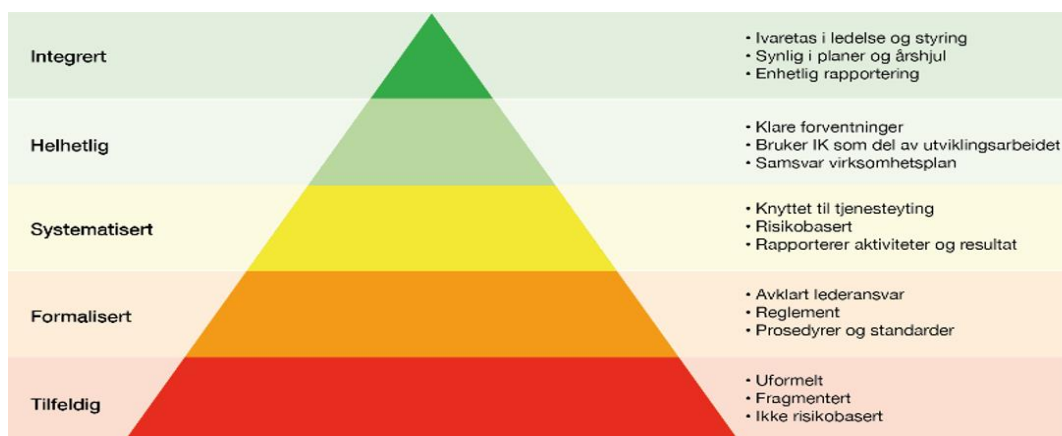
Kommunedirektøren er ansvarlig for internkontrollen. Den skal være systematisk og tilpasses virksomhetens størrelse, egenart, aktiviteter og risikoforhold.

Kommunedirektøren skal:

- Utarbeide en beskrivelse av virksomhetens hovedoppgaver, mål og organisering
- Ha nødvendige rutiner og prosedyrer - Delegering, reglementer, overordnet risikovurderinger og felles skjemaer og maler
- Avdekke og følge opp avvik og risiko for avvik
- Dokumentere internkontrollen i den form og det omfang som er nødvendig
- Evaluere og ved behov forbedre skriftlige prosedyrer og andre tiltak for internkontroll

Internkontrollen ivaretas gjennom

- Styring og ledelse,
- Planer og årshjul
- Enhetlig rapportering
- Risikovurderinger, tiltak, kontroller og systematisk oppfølging

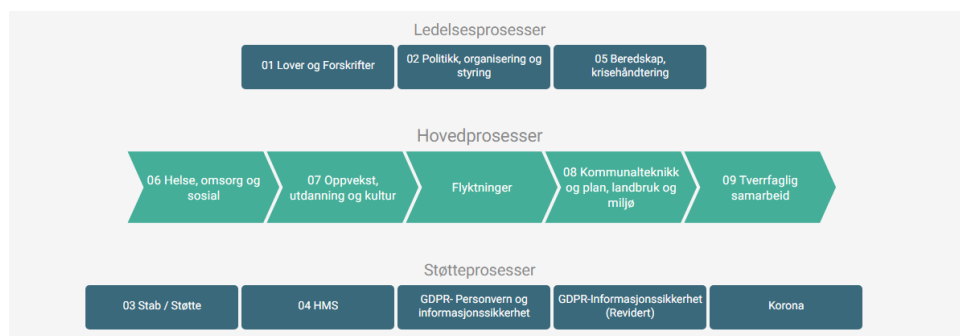

Modenhetspyramiden gir et bilde på de ulike nivåene av internkontroll i kommuneorganisasjonen. Figur: KS

En robust organisasjon gir forutsetninger for en god internkontroll. Risikovurderinger, tiltak, kontroller og oppfølging er kjernen i arbeidet med internkontroll. Internkontroller er ikke enkelttiltak, men en sum av tiltak i en systematisk prosess.

Overordnet kvalitetsstyringssystem i Os

Os kommune benytter kvalitetsstyringssystemet COMPILO. Systemet og dokumentene er kategorisert slik:

Kvalitetsstyringssystemet omfatter varsling, avviksmelding og behandling, dokumentasjon med prosedyrer, tiltak, helse, miljø og sikkerhet (HMS) og personvern (GDPR), risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS), tiltaksprosedyrer for beredskap og kriser, årshjul for planlegging og frister.

- Alle HMS- dokumenter er lagt inn i Compilo og disse gjennomgås og revideres ved behov.
- De ulike virksomheter i Os beskriver rutiner og prosedyrer under sitt felt. Spesielt omsorgstjenesten bruker Compilo aktivt og har dokumentert mange rutiner
- Os kommune har prosedyrer og retningslinjer for alle ansatte når det gjelder sikkerhet ved bruk av datamaskiner og annet teknologisk utstyr.

Det fysiske og psykososiale arbeidsmiljøet blir systematisk kartlagt ved gjennomføring av

- Medarbeidersamtaler
- Medarbeiderundersøkelser (10- factor)
- Vernerunder
- Sykefraværstatistikk
- Kontinuerlig håndtering av uønskede hendelser (avvik)

Kvalitetsstyring og interkontroll I 2020

Os kommune har revidert og har jobbet med revisjon av en rekke planer i 2020.

Alkoholpolitisk handlingsplan, folkehelseplanen, forvaltningsplan for verdensarven Røros, hovedplan for vann – og avløp, kulturminneplanen, kommuneplanens arealdel og veteranplan.

Oppdatert reglementer for folkevalgte, eldrerådet, forskrift for politisk godtgjøring, politisk delegeringsreglement og politivedtekter.

I tillegg er det gjennomført:

- Løpende oppdateringer av dokumenter i Compilo.
- Kultur har innført GDPR i lånerregistrering i biblioteket.
- Oppvekst har innført system med gjøremålslistor og årshjul koblet mot lovverket gjennom 1310.no
- Oppvekst utarbeider jevnlig ulike ROS-analyser for deler av tjenesteområdet.
- Det ble gjennomført risikoanalyser, beredskapskart og instruksor for eventuell brann ved Oddentunet.
- TFF har hatt tilsyn og meldte avvik fra arbeidstilsynet. Her er det gjort en risikoanalyse og avvikene er lukket så langt det er mulig.
- Innen saksbehandling er det høyt bevissthetsnivå på sikkerhet i forhold til sensitive opplysninger og balansegangen mellom å unnta opplysninger fra offentligheten og kravet om mer-offentlighet.
- I FAMAC, som er et program for oppfølging og styring av vedlikehold, renhold og bygninger, er det lagt inn renholdsplaner for alle bygninger.

2. Vesentlige beløpsmessige avvik mellom årsbudsjettet og årsregnskapet, og vesentlige avvik fra kommunestyrets premisser for bruken av bevilgningene

2.1 Budsjettavvik

Driftsregnskapet:

Budsjettavvik 2020

Tjenesteområde	Rev. budsjett	Netto regnskap	Mindreforbruk	Merforbruk
1 Sentraladministrasjon	21 944 130	20 015 783	1 928 347	-
2 Oppvekst	45 310 070	44 913 607	396 463	-
4 Landbruk	1 374 800	1 258 989	115 811	-
5 Helse og omsorg	62 967 020	57 782 770	5 184 250	-
8 Kultur	3 010 300	2 863 988	146 312	-
9 Kommunalteknikk	15 910 900	15 817 351	93 549	-
10 Finansområdet	-150 517 220	-154 247 617	3 730 397	-
Sum	0	-11 595 129	11 595 129	0

Tabellen viser rammeområdene sine budsjettavvik. Alle virksomheter har i 2020 et mindreforbruk. Total mindreforbruk på virksomhetene ble på kr 7.864.732. Finans fikk et mindreforbruk på kr 3.730.397.

Alle lønnsutgifter inkludert sosiale kostnader samlet på virksomhetene har totalt overskredet budsjett med kr 5,28 mill. I dette beløpet ligger det inne koronarelaterte lønnsutgifter, tilbakeføring av reguleringspremie som har gjort at alle virksomheter har fått redusert pensjonskostnader og arbeidsgiveravgift i forhold til budsjett. Nesten 6,3 mill. gjelder ekstra bruk av vikarer.

Møter og kurs på Teams og andre møtekanaler har gitt et mindreforbruk på kurs, reiseutgifter og diett på nesten 1 mill.

Skoleskyss har et mindreforbruk på kr 0,5 mill.

Andre utgifter. Det har vært kjøpt mye innenfor smittevernutstyr, lisenser og datautstyr, se pkt. 2.2. Totalt for virksomhetene er det et merforbruk på alle utgifter utenom lønnskostnader på kr 0,7 mill. I dette beløpet er det ikke tatt med differansen mellom budsjett og regnskapet i forhold til avsetning til bundne fond og avskrivninger.

- ✓ Alle kommunens interkommunale tjenester har gått med et mindreforbruk på kr 500.000. Regnskapsavd. i Holtålen og kemnerkontoret har gått med et pluss med kr 380.000.
- ✓ Økonomisk sosialhjelp har gått med et betydelig mindreforbruk med over kr 400.000. Voksenopplæringen for flyktningene har gått med et merforbruk på over kr 220.000. I tillegg har vi fått mye mindre tilskudd fra staten enn budsjettert, da kommunen har få flyktninger som vi får godkjent tilskudd på i forhold til de vi har utgifter på.
- ✓ Barneverntjenesten sin administrasjon har gått med et overforbruk på kr 230.000 og felles NAV-kontor sin administrasjon har gått med et merforbruk på kr 116.000.

Når det gjelder inntekter på virksomhetene, så har de en økning i forhold til budsjett på kr 16,7 mill.

- ✓ Kommunen har mottatt mye tilskudd fra staten, deler av disse midlene er satt på bundne fond. Brukerbetaling er kr 1,2 mill. under budsjett.
- ✓ Kommune har mottatt sykelønns- og fødselspermisjonsrefusjoner på kr 6,4 mill. Dette er kr 5,3 mill. over budsjett.
- ✓ Innenfor selvkost er det en reduksjon på nesten kr 1 mill. i forhold til budsjett på indirekte inntekter hos virksomhetene. Årsaken til dette er noen endringer av premisser i forhold til indirekte kostnader på arbeid som gjøres ute i virksomhetene. Disse utgiftene belastes selvkostområdene, spesielt innenfor vann og avløp.

- ✓ Den største inntekten er fra tjenester for funksjonshemmede TFF. Der har vi fått kr **8,1 mill.** over budsjett. Tjenesten ble økt fra 26 årsverk til 51 årsverk ved årets slutt. På grunn av en så stor endring på tjenesten i løpet av 2020, forutså ikke administrasjonen at tilskuddet fra staten skulle bli så stort som kr 19,6 mill.

Sentraladministrasjonen har et mindreforbruk på kr 1,9 mill. 1 mill. av dette gjelder avskrivninger. Det ligger et for høyt budsjett på ansvar 1250 IKT i forhold til avskrivninger. I tillegg var det lagt inn avskrivninger i budsjettet på de nye omsorgsboligene. Det så ut til at de skulle bli helt ferdigstilt før nyttår 2019, noe de ikke ble. Asfaltering og arbeid utenomhus gjensto til 2020.

Helse og omsorg har et mindreforbruk på nesten kr 5,2 mill. Sykehjemmet har et mindreforbruk på kr 1,2 mill. Årsaken er at en avdeling har vært stengt i 2020 og i tillegg har pensjonskostnader blitt redusert med kr 0,7 mill. i forhold til budsjett. Legekontoret har et merforbruk på kr 1,2 mill. hvor årsaken er utskifting av leger, svangerskapspermisjon og flere hadde lønn som kommuneoverlege. Avlastningstjenesten gikk med et mindreforbruk på kr 4,8 mill., som er omtalt tidligere i avsnittet.

Innenfor de andre virksomheter er ikke det totale budsjettavvik så stor, så de kommenteres ikke mer.

Innenfor finansområdet har kommunen et mindreforbruk på skatt og rammetilskudd på kr 5 mill., hvis vi ikke tar med rammetilskuddet vi mottok i forbindelse med Covid-19 på kr 2,45 mill. Vi har fått nesten kr 450.000 mer i inntekt på eiendomsskatt enn budsjettet. Kommunen har netto inntekt på premieavvik og amortisert premieavvik på kr 0,88 mill. for 2020, se pkt. 1,5.

Netto renter utgjør totalt kr 0,8 mill. mindre enn budsjett. Kommunen har mottatt opp mot kr 0,4 mill. mindre i renteinntekter enn forventet. Når som rentene gikk ned ganske mye i 2020, fikk kommunen kr 1,2 mill. lavere renteutgifter enn budsjettet. Mottatt utbytte ble på kr 300.000. Utbytte var ikke budsjettet i 2020.

Investeringsbudsjettet:

I kommunestyremøtet i desember ble det vedtatt flere justeringer mellom de forskjellige investeringsprosjektene, uten endring i forhold til bruk av lån. Når det gjelder budsjettavvik innenfor investeringsregnskapet i forhold til investeringsbudsjettet, så er det flere avvik som ikke ble justert i desember. Disse forklares under.

Prosjekter som ikke ble ferdige i 2020 og som videreføres i 2021 av flere årsaker er som følger:

010011 Digitalisering arkiv og hjemmeside

010014 Velferdsteknologi

090021 Ombygging Verjåtunet,

090051 Riving av bygg

090054 Stall og fjøs Oddentunet.

Prosjekter som ikke kom i gang i 2020, men som overføres 2021 i sin helhet er som følger:

090045 Nødstrøm Verjåtunet

090049 Flomsikring Verjåa

Det er avvik mellom budsjett og regnskap for to prosjekter som forklares under:

Investeringsprosjekt 090010, VA-oppgraderinger, hadde i 2020 et forbruk på nesten kr 230.000. Budsjettet var på kr 1 mill. Årsaken til at ikke hele budsjettet ble brukt er fordi kommunen har ventet på hovedplanen for Vann og avløp som har blitt vedtatt i 2021. I tillegg jobbes det med en saneringsplan. Det som har blitt gjort i 2020 er avløpsarbeid inn til FIAS sitt anlegg og avløp i forhold til Gjelteneegga Nordre.

Investeringsprosjekt 090011, Energisparende tiltak, hadde i 2020 et forbruk på litt under 600.000.- av et budsjett på 3.000.000.-. Legging av fjernvarmerør ble utsatt til endelig avklaring for energikilde/energipark. Det ble i 2020 kun lagt fjernvarmerør forbi arealer ved Kommunehuset, hvor det skulle asfalteres. I tillegg til dette er det skiftet noe lys-armaturer til led belysning. Kommunalteknisk område har gjennom året jobbet mye med energiøkonomisering (ENØK) i egen bygningsmasse. Dette inkluderer investeringsprosjektet «Energisparende tiltak».

Under presenteres litt om hva som er gjort innenfor de forskjellige investeringsprosjektene i 2020:

Investeringsprosjekt 010011 Digitalisering arkiv

Dette omfatter utgifter i 2020 i forbindelse med nytt kommunenummer, oppstart på digitalisering av renholdsplaner, kommunens avdel av innkjøp av Digisos som brukes av NAV Røros, CGM e-portal Helsenorge og digitalisering av landbruksarkivet som fullføres i 2021.

Investeringsprosjekt 090020, Ungdomsskolen, hadde i 2020 et forbruk på 362.000.- av et budsjett på 400.000.- Dette for utarbeidelse av forprosjekt for ny ungdomsskole.

Investeringsprosjekt 090021, Ombygging Verjåtunet, hadde i 2020 et forbruk på 20.450.000.- av et budsjett på 27.200.000.-. Prosjektet omfatter ombygging og rehabilitering av vel 1000m² i det eldste bygget fra 1982 på sykehjemmet. Det er blir 8 nye pasientrom, 2 nye vaktrom, oppholdsrom med kjøkken, administrasjonsfløy med 11 kontorer i tillegg til ergoterapi og fotpleie. Underveis i byggeprosessen ble det også klart at kjøkkenet ikke kunne drives i den forfatning det var. I kommunestyret november 2020 ble det vedtatt at prosjektet skulle utvides til også å omfatte nytt kjøkken. Administrasjonsfløy ble overtatt 15. februar 2021 og resten av prosjektet overtas 29. april. 2021.

Investeringsprosjekt 090023, Nye omsorgsboliger, hadde i 2020 et forbruk på 1.800.000.- av budsjett på 2.000.000.-. Dette omfatter i hovedsak utomhus-arbeider og asfaltering. Det inkluderer også innkjøring fra Søstergata og ny parkering. Byggene ble forøvrig overtatt i desember 2019.

Investeringsprosjekt 090040, Nørnesjordet 6-10, fysioterapilokaler. Hadde et forbruk på 1.200.000.- av et budsjett på 1.100.000.- Dette prosjektet ble godkjent som «Korona-prosjekt» og mottok 800.000.- i tilskudd fra Staten. Fysioterapeutene måtte flytte ut fra sykehjemmet på grunn av ombyggingen der. De var tiltenkt leide lokaler i Os Sentrum. Dette strandet av flere årsaker, bl.a. at lokalene ikke var helt egnet for fysioterapivirksomhet. Dermed hastet det med å finne løsning. Når myndighetene ved påsketider gikk ut med oppfordring om å starte opp prosjekter for å opprettholde sysselsetting, så var det startskuddet. Fysioterapeutene flyttet inn sommeren 2020.

Prosjekt 090047 Nybygging avløpsanlegg gjelder avløp på Sundmoen Elixir (Sundmobrinken).

Prosjekt 090051, Riving av bygg, gjelder Gamle Meiributikken og Aspåsbygget. Forbruket i 2020 var på 840.000.- av et budsjett på 1.200.000.- Rivearbeidene startet i november og ble ferdig i januar 2021. Dette gjør at resterende forbruk av budsjettet kommer med i 2021.

Prosjekt 090054, Stall og Fjøs Oddentunet, hadde et forbruk i 2020 på 292.000.- av et budsjett på 2.800.000.- Dette har vært brukt på tømmerinnkjøp og utarbeiding av tegninger/prosjektering. Oddentunet prosjektet er rekonstruksjon av gamle fjøset som ble revet i 1952. Dette skal fungere som publikumsbygg. Tømmerkassa blir produsert og satt opp på den opprinnelige plassering i 2021.

Regnskapsskjema 2B viser regnskap for hvert prosjekt, sammenlignet med revidert budsjett, opprinnelig budsjett og regnskapet for 2019.

REGNSKAPSSKJEMA 2B - INVESTERINGSREGNSKAPET

Alle tall uten merverdiavgift		Regnskap 2020	Reg. budsjett 2020	Oppr. budsjett 2020	Regnskap 2019
		Uten mva.	Uten mva.	Uten mva.	Uten mva.
<i>Prosjekt</i>	<i>Prosjektnavn</i>				
010000	Egenkapital KLP	603 421	675 000	675 000	617 211
010004	Fellesrådet	1 250 000	1 250 000	1 250 000	1 250 000
010005	IKT-investeringer	0	0	0	60 543
010009	Salg og kjøp av aksjer	7 500	0	0	0
010011	Digitalisering arkiv, hjemmeside	509 996	1 500 000	1 500 000	737 041
010013	Tapsdeling startlån	0	50 000	50 000	0
010014	Velferdsteknologi omsorgstjenesten	1 033 725	2 500 000	2 500 000	0
090003	Håmmålfjellveien nedre del	70 000	70 000	0	0
090010	VA-oppgraderinger	229 046	1 000 000	1 000 000	352 855
090011	Energisparende tiltak	583 971	3 000 000	3 000 000	745 755
090020	Ungdomsskolen	362 305	400 000	800 000	14 310
090021	Ombygging Verjåtunet	20 450 330	27 200 000	21 000 000	391 940
090023	Nye omsorgsboliger	1 826 449	2 000 000	1 000 000	15 194 909
090027	Oppgradering kommunale veier	99 250	200 000	200 000	330 146
090037	Avløpsledning fra Hummelfjell Hyttegrend	-17 256	0	0	-17 256
090038	Salg av tomter	55 152	0	0	139 311
090040	Nørnesjordet 6-10, fysioterapilokaler	1 197 381	1 100 000	0	0
090044	VA Kalvkroken Boligområde	0	0	0	600 000
090045	Nødstrøm Verjåtunet	0	400 000	400 000	0
090046	Låsesystemer	52 319	200 000	200 000	291 729
090047	Nybygging avløpsanlegg bolig	246 512	250 000	0	2 741 796
090048	Sprinkelanlegg Nørnesjordet	99 412	100 000	0	315 048
090049	Flomsikring Verjåa	0	200 000	200 000	0
090050	Vaskerobot	320 000	320 000	400 000	0
090051	Riving av bygg	838 098	1 200 000	0	0
090052	Kjøreveg Sundmoen Elixir	1 375 574	1 375 000	0	0
090054	Stall og fjøs Oddentunet	292 191	2 800 000	0	0
090056	Brannpumpe	154 400	160 000	0	0
Forbruk investeringsområde		31 639 776	47 950 000	34 175 000	23 765 339

2.2 Covid-19/korona

Covid-19-utgifter 2020 og cirka inntektstap

Tjenesteområde	Utgifter	Cirka tap av inntekter
1 Sentraladministrasjon	513 980	0
2 Oppvekst	353 967	450 000
4 Landbruk	19 598	0
5 Helse og omsorg	4 322 500	300 000
8 Kultur	6 414	10 000
9 Kommunalteknikk	823 891	440 000
Sum	6 040 350	1 200 000

Utgifter i forhold til pandemien:

Lønnskostnader inkludert sosiale utgifter utgjør nesten 4 mill. av de totale utgiftene i forhold til pandemien i 2020. Smittevernutstyr m/ blant annet hansker, desinfiseringsmidler og andre rengjøringsmidler og utstyr utgjør opp mot kr 1,2 mill. Leie av lokaler og leiligheter m/ vask for beredskap utgjør opp mot kr 250.000. Ellers ble det kjøpt inn diverse IKT-utstyr og nye lisenser ble bestilt for over kr 360.000 for at folk kunne ha mulighet for hjemmekontor og hjemmeundervisning. Utskifting av servantbatteri mm. utgjorde om lag kr 200.000.

Tapte inntekter på grunn av pandemien:

Det meste av tapte inntekter er brukerbetalinger i forhold til barnehage, SFO, kulturskole, fysioterapi og legekontor, det er tap på billettinntekter i Oshallen og svømmehallen, tap på ikke gjennomførte arrangement og det er tap av husleieinntekter innenfor næringsbygg.

Kompensasjonsordninger i forhold til pandemien:

Kommune har via rammetilskudd fått overført en kompensasjon på nesten kr 2,45 mill. i forhold til Covid-19-utgifter. Kompensasjon på sykelønn fra dag 4 til dag 16 og omsorgslønn utgjør cirka kr 370.000 for 2020. Kommunen hadde ikke mottatt all sykelønnsrefusjonen da regnskapet ble avsluttet. Arbeidsgiveravgiften ble redusert fra 6,4 % til 2,4 % for en termin. Dette utgjorde nesten kr 1 mill. for kommunen. På grunn av det svake lønnsoppgjøret, fikk kommunen store reduksjoner på reguleringspremien for både KLP (Kommunal landspensjonskasse) og SPK (Statens Pensjonskasse). For KLP utgjorde dette kr 1,64 mill. og for SPK utgjorde dette kr 0,55 mill.

2.3 Andre vesentlige avvik fra kommunestyrets premisser

Årsberetningen skal gi opplysninger om vesentlige avvik fra kommunestyrets premisser. Dette er et nytt krav i den nye kommuneloven. Definisjonen på budsjettpremisser er politikernes premisser for hva administrasjonen skal oppnå for de rammene/bevilgningene de har fått på et område. Ved avvik kan dette gjelde vesentlige mangler i gjennomføring av vedtatte tiltak eller vesentlige disposisjoner som er gjort, men som ikke har budsjettgjennomslag. Premissene må være tydelige, målbare og objektive, som for eksempel om det skal være 100 % dekning i barnehagene, om hvor stor andel av stillingene innenfor helse og omsorg som skal være 100 % stillinger, hvor mange prosent av bilene kommunen eier eller leaser som skal være el-biler eller for eksempel hvor stor lærertetthet kommunen skal ha.

For å få budsjettet for 2020 og økonomiplanen for 2020-2023 til å gå i null, ble det vedtatt til sammen 34 tiltak i desember 2019. Dette er tiltak som administrasjonen har startet gjennomføringen av og flere er gjennomført. Punkt 4 som gjaldt å øke husleieprisene med 2,5 % slik at de skulle harmonere med det private markedet, er ikke blitt gjennomført. Årsaken til dette er at kommunen må forholde seg til Husleieloven, som kun gir mulighet for å endre husleieprisene med konsumprisindeksen hvert år.

På grunn av pandemien som stengte landet i mars 2020, er det mange oppgaver og prosesser som ikke har blitt gjennomført. Flere ikke-presserende oppgaver er blitt utsatt, mye tid er blitt brukt på økt beredskap, koordineringer, rapporteringer til staten og å håndtere uforutsette hendelser. Når det gjelder vedlikeholdsetterslep, er det spesielt helsesenterbygget og ungdomsskolen som har store vedlikeholdsbehov. Disse følges opp i komitearbeid og utredninger i 2021.

Ved Tertial 1 og 2 ble det fremlagt forslag på budsjettendringer, der administrasjonen så behov for endringer i budsjett både innenfor drift og investeringer. I kommunestyremøtet i desember ble det også vedtatt budsjettendringer, da gjald det omdisponeringer av investeringer. Administrasjonen mener derfor at vedtatte budsjettendringer skal ha hensyntatt de større avvikene som har blitt avdekket gjennom året, med unntak av avlastningstjenesten.

Administrasjonen har ikke lagt frem noen forslag på endringer i forhold til alle ekstrautgiftene kommunen har fått på grunn av pandemien og på tapte inntekter. Regjeringen lovte at kommunene skulle få utgiftene dekket og å få kompensert for tapte inntekter på barnehage og SFO. Administrasjonen valgte derfor å ikke legge frem forslag på budsjettendringer i forhold til koronautgifter og tapte inntekter.

3. Nøkkeltall

3.1. Netto og brutto resultatgrad

Netto resultatgrad

Årstall, tall i hele tusen	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Netto driftsresultat	5 770	4 086	11 401	6 442	1 486	15 756
Driftsinntekter	198 112	206 747	216 818	218 273	213 788	241 111
Netto resultatgrad	2,91 %	1,98 %	5,26 %	2,95 %	0,70 %	6,53 %

Teknisk beregningsutvalg (TBU) anbefaler at netto driftsresultat for kommunene bør være minst 3 % av driftsinntektene. Er netto driftsresultat over 3 %, innebærer det at kommunen bygger opp en «buffer» mot uforutsette økte utgifter eller reduserte inntekter.

Os kommune har hatt en noe varierende netto dekningsgrad i de senere år. De fleste år har den vært mellom 2 og 3 %. Året 2020 ble et svært positivt år, hvor resultat ble på 6,53 %. De reservene vi nå har fått bygd opp, er viktige for tiden fremover. Vi vet ikke hvordan pandemien vil gi utslag i økte kostnader og reduserte inntekter for kommunen fremover, og om vi får dekket alle disse fra staten. I 2021 har Os budsjettet med bruk av fond på 3 millioner og innsparing av årsverk på 4,250 millioner i kompetansebanken. Kommunens langsiktige mål er at nøkkeltallet ligger på minimum 2 %.

Brutto resultatgrad

Årstall, tall i hele tusen	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Brutto driftsresultat	9 113	8 066	14 995	9 011	2 097	16 770
Driftsinntekter	198 112	206 747	216 818	218 273	213 788	241 111
Brutto resultatgrad	4,60 %	3,90 %	6,92 %	4,13 %	0,98 %	6,96 %

Brutto driftsresultat viser resultat før dekning av kommunens rente- og avdragsutgifter, inntekter i form av utbytte og annen finansavkastning, samt eventuelle avsetninger og egenfinansiering av investeringer. Dette nøkkeltallet er mindre brukt, og det er derfor vanskeligere å anbefale et nivå for mål. Brutto resultatgrad vil vanligvis være mer stabilt over tid enn netto resultatgrad, da det vil reflektere selve driften og ikke mer variable poster.

3.2. Disposisjonsfond

Brutto disposisjonsfond i forhold til totale driftsinntekter

Årstall, tall i hele tusen	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Totale driftsinntekter	198 112	206 747	216 818	218 273	213 788	241 111
Disposisjonsfond	17 251	23 399	21 724	23 625	25 476	42 185
Prosent	8,71 %	11,32 %	10,02 %	10,82 %	11,92 %	17,50 %

Fondene viser hvor mye kommunen har satt av til senere års drifts- og investeringsformål. Disposisjonsfondet er det eneste fondet som fritt kan benyttes til dekning av utgifter i både drifts- og investeringsregnskapet. Disposisjonsfondet er den delen av «reservene» som gir best uttrykk for den økonomiske handlefriheten. Kommune har som langsiktig mål at nøkkeltallet skal ligge på minimum 10 %.

Disposisjonsfond fratrukket premieavvik i forhold til totale driftsinntekter

Årstall, tall i hele tusen	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Totale driftsinntekter	198 112	206 747	216 818	218 273	213 788	241 111
Disposisjonsfond fratrukket premieavvik	8 341	13 911	11 521	11 556	10 245	26 075
Prosent	4,21 %	6,73 %	5,31 %	5,29 %	4,79 %	10,81 %

Tabellen viser saldo på disposisjonsfondene fratrukket premieavvik i % av driftsinntektene. Det er et bedre nøkkeltall, da premieavviket ikke er reelle penger, men en framtidig utgift for kommunen.

3.3. Likviditetsgrad og arbeidskapital

Årstall, tall i hele tusen	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Omløpsmidler	56 517	89 491	81 267	89 080	90 451	108 740
Kortsiktig gjeld	27 488	36 254	29 945	31 551	30 782	40 697
Likviditetsgrad 1	2,1	2,5	2,7	2,8	2,9	2,7

Likviditetsgrad 1 bør være større enn 2,0, fordi noen av omløpsmidlene kan være mindre likvide. Når den er over 2,0, kan det sies at kommunens likvide tilstand er tilfredsstillende.

Årstall, tall i hele tusen	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Bank/kasse	26 967	58 784	52 045	56 552	43 271	49 318
Kortsiktig gjeld	27 488	36 254	29 945	31 551	30 782	40 697
Likviditetsgrad 2	1,0	1,6	1,7	1,8	1,4	1,2

Det anbefales at likviditetsgrad 1 er større enn likviditetsgrad 2. Utgangspunktet for likviditetsgrad 2, er de mest likvide midlene og forteller i hvilken grad kommunen evner å finansiere sine kortsiktige gjeldsforpliktelser. Her bør nøkkeltallet være større enn 1,0.

Arbeidskapital 2015-2020 (1000 kr)

Årstall, tall i hele tusen	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Omløpsmidler minus premieavvik	47 607	80 003	71 064	77 010	75 220	92 630
Kortsiktig gjeld	27 488	36 254	29 945	31 551	30 782	40 697
Arbeidskapital	20 120	43 749	41 119	45 459	44 438	51 933

Kommunen må ha en viss likvid beholdning siden inn- og utbetalinger ikke kommer på samme tidspunkt. Likviditeten til kommunen er preget av stor variasjon gjennom året. Arbeidskapitalen er et mål på kommunens evne til å betjene sine betalingsforpliktelser. I denne tabellen måles kun arbeidskapitalen pr 31.12. hvert år.

Arbeidskapital i % av driftsinntekter

Årstall, tall i hele tusen	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Arbeidskapital	20 120	43 749	41 119	45 459	44 438	51 933
Driftsinntekter	198 112	206 747	216 818	218 273	213 788	241 111
Arbeidskapital i % av driftsinntekter	10,16 %	21,16 %	18,96 %	20,83 %	20,79 %	21,54 %

Likviditeten kan måles som arbeidskapital i % av driftsinntektene. En reduksjon i arbeidskapitalen innebærer at kommunens eksterne finansiering ikke dekker finansieringsbehovet. Landsgjennomsnittet ligger på cirka 20-25 %.

3.4. Netto lånegjeld i % av driftsinntekter og pr innbygger

Netto lånegjeld i % av driftsinntekter

Årstall, tall i hele tusen	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Netto lånegjeld	151 482	169 609	177 320	172 194	171 546	179 469
Driftsinntekter	198 112	206 747	216 818	218 273	213 788	241 111
Netto lånegjeld	76,46 %	82,04 %	81,78 %	78,89 %	80,24 %	74,43 %

Netto lånegjeld i % av brutto driftsinntekter er et mye brukt nøkkeltall. Den gir et uttrykk for kommunens gjeldsbelastning. Nøkkeltallet sier både noe om kommunens soliditet og finansieringsstruktur. Det anbefales at dette nøkkeltallet ikke bør være høyere enn 50 - 60 %. Kommunen har som langsiktig mål at netto lånegjeld skal være innenfor 70 % av driftsinntektene.

Årstall, tall i hele tusen	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Netto lånegjeld pr innbygger	80 939	88 725	94 309	92 265	92 377	94 907

Netto lånegjeld pr innbygger er fratrukket pensjonsforpliktelsene. Kommunens langsiktige mål er at netto lånegjeld pr innbygger ikke skal overstige 90.000.

3.5. Skattedekningsgrad

Skatt på formue og inntekt i % av driftsutgifter

Årstall, tall i hele tusen	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Skatt på formue og inntekt ekskl. eiendomsskatt	38 018	40 273	40 847	42 580	46 734	68 420
Sum driftsutgifter	188 999	198 681	201 823	209 262	211 691	224 341
Skattedekningsgrad	20,12 %	20,27 %	20,24 %	20,35 %	22,08 %	30,50 %

Skattedekningsgraden viser hvor stor andel av driftsutgiftene som dekkes av skatt på formue og inntekt (eks. eiendomsskatt). Skatteinntekt har sammenheng med inntektssystemet. Når skatteinntektene øker, reduseres inntektsutjevningen, slik Os kommune fikk oppleve i 2020.

3.6.Lønnskostnader i % av driftsinntekter og driftsutgifter

Lønnskostnader i % av driftsinntekter

Årstall, tall i hele tusen	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Lønnskostnader inkl. sosiale kostnader	117 725	122 006	128 593	134 506	135 168	140 715
Driftsinntekter	198 112	206 747	216 818	218 273	213 788	241 111
Lønn i % av driftsinntektene	59,4 %	59,0 %	59,3 %	61,6 %	63,2 %	58,4 %

En stor del av kommunens inntekter er bundet opp i lønnsutgifter. Lønnsutgifter i % av driftsinntekter kan si noe om kommunens handlegfrihet, som hvor mye er igjen til politiske prioriteringer etter at lønn er dekket. Reduksjon i lønnsutgifter krever ofte en mer omfattende politisk og administrativ prosess enn kutt i mange andre utgifter, og det kan være viktig å ha et overordnet syn på utviklingen av lønnsutgiftene i kommunen. Lønnsandelen inkl. sosiale utgifter ligger vanligvis på mellom 60-70 %.

Lønnskostnader i % av driftsutgifter

Årstall, tall i hele tusen	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Lønnskostnader inkl. sosiale kostnader	127 694	128 754	131 506	133 249	132 567	140 129
Driftsutgifter inkl. avskrivninger	188 999	198 681	201 823	209 262	211 691	224 341
Lønn i % av driftsinntektene	67,6 %	64,8 %	65,2 %	63,7 %	62,6 %	62,5 %

Tabellen over viser hvor stor andel av kommunes driftsutgifter som gjelder lønnskostnader inkludert sosiale kostnader.

3.7.Sykefravær

Virksomhetene har også i 2020 jobbet målrettet for å følge opp og forebygge sykefravær, tross en del ekstra utfordringer med Covid-19. De sykemeldte får en individuell og systematisk oppfølging. I denne prosessen er NAV Arbeidslivssenter og BHT Bedriftshelsetjenesten viktige samarbeidspartnere.

Totalt sykefravær i perioden 2014-2020							
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Total sykefravær i %	7,3 %	6,8 %	6,5 %	6,1 %	6,9 %	6,6 %	6,5 %

På tross av Covid- 19 gikk sykefraværsprosenten ned med 0,1% fra 2019 til 2020. Arbeidsmiljøutvalgets (AMUs) målsetning om et totalt sykefravær på 6 % ble ikke nådd, men vi må si oss fornøyd med tanke på at ansatte skal holde seg hjemme med den minste antydning til sykdomsforløp.

Det totale sykefraværet i 2020 var på 6,5%. Av dette utgjør kun 1,5 % egenmeldt fravær. Hvis vi sammenligner tallene fra 2019 med tallene i 2020 ser vi at det legemeldte langtidsfraværet er redusert fra 5,1 til 5,0%.

4. Etisk standard i Os kommune

4.1. Kommunens arbeid med etikk

Os kommune har et overordnet arbeidsreglement som omfatter etiske regler; registrert i Compilo. Sitat:

- ✓ Ansatte og folkevalgte skal møte innbyggerne og brukerne med respekt.
- ✓ Alle skal være seg bevisst at de forvalter samfunnets fellesmidler på vegne av alle innbyggerne i kommunen.
- ✓ Kommunens ansatte og folkevalgte plikter å ta vare på kommunens ressurser på den mest økonomiske og rasjonelle måte, og skal ikke misbruke eller sløse med kommunens midler.
- ✓ De skal heller ikke tilegne seg personlige fordeler av kommunens ressurser, verken økonomiske midler eller andre eiendeler.
- ✓ Alle som treffer beslutninger og tilrettelegger for beslutninger i Os kommune er bundet av forvaltningslovens habilitetsregler.

I tillegg har Os kommune utarbeidet egne etiske regler i de store virksomhetene som skole, barnehage, helse og omsorg.

Etiske regler er en integrert del av rutinene for intern kontroll. Alle ledere med personalansvar skal gå gjennom temaet etikk med nye ansatte og i personalmøter med jevne mellomrom.

5. Kjønnsligestilling

5.1 Kjønnsbalansen i Os kommune

I 2020 utgjør kvinneandelen 77,95% av antall ansatte i Os kommune når vi ikke inkluderer de frivillige brannfolkene.

Utviklingen i perioden 2015- 2020 skisseres i tabellen under.

Antall ansatte i perioden 2015-2020 i Os kommune (ekskl. brann)						
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Kvinner	207	207	201	190	182	198
Menn	47	49	51	54	57	56
Totalt antall	254	256	201	244	239	254

Totalt har Os kommune 194 årsverk som er fast ansatt.

Kjønnsfordelingen pr. virksomhet, ser det slik ut:

Antall ansatte i % pr. 31.12.2020		
Virksomhet	Kvinner	Menn
Sentraladministrasjon	71,4	28,6
Oppvekst	76,5	23,5
Helse og omsorg	85,0	15,0
Kultur	80,0	20,0
Landbruk	62,5	37,5
Kommunalteknikk	45,0	55,0
Brann	5,9	94,1

Oversikten viser at det er en utfordring med bedre kjønnsbalanse i Os kommune i virksomhetene. De eneste virksomhetene der menn er overrepresentert er i virksomhet kommunalteknikk og i det frivillige brannkorpset til kommunen.

Den store kvinnedominansen gjenspeiles av at en stor del av kommunens oppgaver er knyttet til områder innen virksomhetene helse og omsorg, samt virksomhet oppvekst som tradisjonelt er kvinnedominerte. Lite tyder på at dette kjønnsrollemønsteret skyldes ulikheter til arbeidets kompleksitet og ansvarsområde.

Antall ansatte i % pr. 31.12.2020		
Ledernivå	Kvinner	Menn
Totalt	66,7	41,7
Kommunedirektør	100,0	0,0
Kommunedirektørens stab	66,7	33,3
Virksomhetsledere	60,0	40,0

Fordelingen av kvinnelige og mannlige ledere har vært stabil de siste årene, der kvinneandelen i 2020 ligger på 66,7%. På virksomhetsledernivå har kjønnsbalansen endret seg fra 50/50 i 2019 til 60% kvinner i 2020. Grunnen for det er at virksomhet helse og virksomhet omsorg ble slått sammen i 2020. Antall virksomhetsledere ble derfor redusert med en mann.

5.2 Midlertidige ansatte

Av 254 hoder er det 30 ansatte som ikke har en eller annen fast stillingsprosent i bunn.

Ansatte uten faste stillinger pr. 31.12.2020		
	Antall	Prosent
Kvinner	22	8,66 %
Menn	8	3,15 %
Totalt antall	30	11,81 %

5.3 Stillingsprosent / deltidsstillinger

Brannmannskaper har svært små stillingsstørrelser, og disse er det korrigert for i dette avsnittet.

Jamfør Os kommunes retningslinjer for bruk av uønsket deltid, jobber vi aktivt med å redusere uønsket deltid. Ved ledighet i stillinger prioriteres det å øke stillingsprosenten til deltidsansatte i tilsvarende stillinger, så langt det er mulig for virksomheten. En forutsetning er selvsagt at den ansatte er kvalifisert for stillingen.

Tabellen under viser gjennomsnittlige stillingsstørrelse for Os kommune i perioden 2015 til og med 2020 for de som har fast ansettelsesforhold.

Gjennomsnittlig stillingsstørrelse i % for de med fast stilling pr. 31.12.2020.						
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Kvinner	72,42	71,94	75,29	76,87	76,23	76,77
Menn	64,89	67,37	64,84	68,07	71,41	74,45
Totalt i org.	71,02	71,06	73,18	74,92	75,09	76,26

I 2020 var det 84 kvinner og 20 menn som hadde faste deltidsstillinger i varierende grad, mens det var 109 kvinner som totalt gikk i deltidsstillinger (faste + vikariater).

Dette er en økning på 8 kvinner og en reduksjon på 1 mann fra 2019.

Vi ser også at det er en del frivillig deltid blant deltidsstillingene hos kvinnene. Det vil si at det er ansatte som i utgangspunktet har en fast 100% stilling som har søkt seg ned i stillingsstørrelse.

Deltidsstillinger i Os kommune (eksl. brann) pr. 31.12.2020						
	Kvinner	Mann	Totalt	Kvinner %	Menn %	Samlet %
Antall personer som går i deltidsstilling	109	26	135,00	55,1 %	46,4 %	53,1 %
Antall personer som har fast deltidsstilling	84	20	104	42,4 %	35,7 %	40,9 %

Vi ser også at det er 16 kvinner og 1 mann som ikke går i sin ordinære faste stilling, men har søkt seg ned i stillingsprosent.

Ansatte som går i redusert stilling pr. 31.12.2020	
Kvinner	16
Menn	1
Totalt	17

5.4 Foreldrefravær

Os Kommune er som så mange andre kommuner i Norge en typisk kvinnearbeidsplass, noe som også viser seg på foreldrefraværet.

I perioden 01.01.20 -.31.12.20 var 15 ansatte ute i fødsels-/foreldrepermisjon grunnet fødsel, 12 kvinner og 3 menn. Til sammen ble det tatt ut 274 uker med foreldrepermisjon.

Antall uker i snitt fordelt på kjønn ser slik ut:

Antall uker i snitt tatt ut i fødsels-/foreldrepermisjon		
	Antall	Snitt antall uker tatt ut
Kvinner	12	22,8
Menn	3	6,3

Fordelingen mellom antall dager kvinner og menn som tok ut som egenmeldt fravær grunnet sykt barn i løpet av 2020 var i snitt forholdsvis lik.

Totale egenmeldte fravær grunnet barn syk (barn under 12 år) var i 2020 på 103 dager.

Av disse 103 dagene var det 23 kvinner som totalt tok ut 95 dager, noe som tilsvarer et gjennomsnittlig fravær på 4,1 dager pr. kvinne. Videre var det 8 menn som totalt tok ut 9 dager, som tilsvarer et gjennomsnittlig fravær på 4 dager pr mann.

5.5 Likelønn

Os kommune følger KS sitt lønnsregulativ for minstelønn og det er i utgangspunktet ingen forskjell mellom kvinner og menn i samme stillingskode i kapitel 4. Avlønnningen baserer seg på grunnlønn etter stillingskode og ansiennitet, samt fordeling av lokal pott ved lønnsoppgjør.

I lønnspolitiske retningslinjer står det at "lønnsnivået for kvinnedominerte stillingskategorier skal være like høyt som for tilsvarende mannsdominerte".

Når det gjelder lederlønninger er størrelse på virksomhetene og ansvarsforhold retningsgivende.

6. Likestilling i Os kommune

Os Kommune har en handlingsplan for likestilling. Denne ligger til grunn for arbeidet som blir gjort i hele organisasjonen på dette området. Handlingsplanen ble vedtatt i administrasjonsutvalget 23.2.2012.

6.1 Personalpolitiske tiltak

Os kommune har en livsfasepolitikk der vi så langt det lar seg gjøre prøver å finne gode løsninger for omsorgspermisjoner for våre arbeidstakere, samt at vi har en seniorpolitikk som blir brukt aktivt.

Os kommune ønsker å legge forholdene til rette for at senior kan stå i arbeid lenger. Kommunen har derfor egne retningslinjer for seniortiltak. Disse ble revidert i 2016 og vedtatt i administrasjonsutvalget.

Disse retningslinjene innebærer blant annet at faste ansatte fra fylte 62 år, med minst 90 % stilling kan få en reduksjon i den ukentlige arbeidstiden. Den ukentlige arbeidstiden settes da til 34 timer (32 timer i turnus) og gjelder både undervisningspersonalet, samt andre ansatte. Denne arbeidstidsreduksjonen kan ikke kombineres med delvis AFP eller delvis uførepensjon.

I tillegg avholdes årlige informasjonsmøter om pensjonsordningene. Medlemmer i KLP får årlig fra det året de fyller 60 år tilbud om individuell veiledning av en pensjonsrådgiver fra KLP.

6.2 Etnisitet og nedsatt funksjonsevne

Offentlige myndigheter skal arbeide aktivt, målrettet og planmessig for å fremme diskrimineringslovens formål som er å fremme likestilling, sikre like muligheter og rettigheter og å hindre diskriminering på grunn av etnisitet, nasjonal opprinnelse, avstamning, hudfarge, religion og livssyn.

Gjennom IA-arbeid arbeides det aktivt og systematisk med å tilrettelegge for ansatte med nedsatt funksjonsevne. Denne tilretteleggingen gjøres ofte i tett samarbeid med NAV.

Med bakgrunn i at det i 2011 ble utarbeidet kriterier for arbeidsutprøving for ansatte utenfor kommunen, er vi åpen for å bidra med arbeidsutprøving for andre grupper, noe som også blir gjort i samarbeid med NAV.

Alle søkergrupper til ulike stillinger blir vurdert uavhengig av etnisitet og andre forhold. Det er de krav stillingen setter som er avgjørende.

Os kommune har i handlingsplan for likestilling presisert at det i alle utlysningstekster skal stå følgende avsnitt:

Os kommune oppfordrer alle kvalifiserte kandidater til å søke jobb i kommunen uansett alder, etnisitet, funksjonsevne, kjønn eller religion.